

Leerlingenhandleiding profielwerkstuk vwo

2020-2021

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
STAPPEN VAN HET PROFIELWERKSTUK	5
TIJDPAD	9
BIJLAGE 1 DE BEOORDELINGSMATRIX	10
BIJLAGE 2 CHECKLISTEN	12
Hoofdvraag	12
Deelvraag	12
Hypothese	12
Onderzoeksopzet	12
Conclusie	13
Onderzoekslogboek	13
APA-stijl bronvermelding	13

Inleiding

Het profielwerkstuk is een belangrijk en bijzonder onderdeel binnen je examendossier. Bij een profielwerkstuk doe je namelijk een open onderzoek waarbij studie- en onderzoeksvaardigheden onmisbaar zijn. Relevante kennis en vaardigheden komen in het profielwerkstuk bij elkaar die je ook nodig zal hebben in je vervolgopleiding. Kun je bijvoorbeeld kritische vragen stellen over hoe de wereld in elkaar zit? Kun je de belangrijkste elementen uit verschillende bronnen vertalen naar een samenhangend eigen verhaal? Kun je conclusies onderbouwen met goede argumenten?

Daarnaast zal je door je onderzoek een stukje kennis aan de wereld toevoegen. Je gaat namelijk onderzoek doen naar een vraag waar je niet direct een antwoord op hebt. Daarvoor gebruik je een onderzoek dat volgens een vooraf opgezet plan, antwoord kan geven op jouw vraag.

In deze handleiding worden de verschillende stappen van het onderzoeksplan beschreven. Je bepaalt eerst het onderwerp en formuleert een hoofdvraag en deelvragen. Je gaat vervolgens op zoek naar informatie daarover. Met deze informatie ontwerp je een onderzoek en voer je die vervolgens uit. Ten slotte schrijf je een verslag en houd je een presentatie waarin je antwoord geeft op je vragen.

Begeleider

Het profielwerkstuk maak je in een groep van 2-3 leerlingen.

Je krijgt hierbij vanuit school een begeleider toegewezen. Dit is een docent die het proces volgt en begeleidt, en je werk beoordeelt. In bijlage 1 van deze handleiding kun je precies zien waarop je begeleider het werk zal beoordelen.

Beoordeling

Het profielwerkstuk wordt beoordeeld op vier onderdelen: de onderzoeksopzet, het onderzoeksverslag, de presentatie en het proces. In de onderstaande tabel staan de onderdelen en hun gewing.

	Onderdeel	Weging	Tijdsinvestering (pp)
1	Onderzoeksopzet	30%	35 uur
2	Onderzoeksverslag	30%	35 uur
3	Presentatie	20%	10 uur
4	Proces	20%	
	Profielwerkstuk	100%	80 uur

Combinatiecijfer

Het profielwerkstuk maakt, samen met maatschappijleer en CKV, deel uit van het combinatiecijfer. Het combinatiecijfer is het gemiddelde van de afgeronde eindcijfers van deze zogenaamde kleine vakken en telt mee binnen de slaag-/zakregeling. Het combinatiecijfer zelf wordt ook weer op een heel cijfer afgerond. Om te kunnen slagen mag het cijfer van het profielwerkstuk niet lager zijn dan een 4.

Let op: voor havo-opstroomers of leerlingen die vanaf een andere school komen, geldt dat het combinatiecijfer enkel bestaat uit het PWS.

Stappen van het profielwerkstuk

Tijdens het doen van je PWS doorloop je een aantal stappen. Je begint met het kiezen van een vak en een onderwerp. Vanuit het onderwerp dat je gekozen hebt, bedenk je een vraag (= hoofdvraag) die je wilt gaan onderzoeken.

Als de hoofdvraag is goedgekeurd door je begeleider, bedenk je een onderzoeksopzet. Vervolgens voer je het onderzoek uit en schrijf je hierover een verslag. Tot slot presenteer je je onderzoek tijdens de presentatieavond.

Voor elke fase is het belangrijk dat je afspraken maakt met je begeleider over de precieze stappen die je moet zetten tijdens het onderzoek.

Onderzoeksopzet

Voordat je op onderzoek uitgaat, maak je eerst een onderzoeksopzet. Daarvoor is het belangrijk dat je je goed inleest over je onderwerp (= theoretisch kader). Daarna kan je namelijk goed bepalen hoe je je onderzoek precies gaat uitvoeren (= onderzoeksmethode).

Je [onderzoeksopzet](#) moet zo zijn geschreven dat het voor iedereen die het leest duidelijk is:

- wat je wilt gaan onderzoeken (de hoofdvraag);
- wat er al over het onderwerp bekend is (het theoretisch kader);
- hoe je je onderzoek wilt gaan doen (de onderzoeksmethode);
- welke keuzes je daarbij hebt gemaakt en waarom;
- hoe je tijdplanning eruit gaat zien.

Bij het schrijven van de onderzoeksopzet moet je in de gaten houden dat je onderzoek valide en betrouwbaar is.

Validiteit wil zeggen dat je meet wat je daadwerkelijk wilt meten. Wanneer je bijvoorbeeld een fenomeen als 'vertrouwen' wilt meten, moet je nagaan of het instrument dat je daarvoor wilt gebruiken, ook echt geschikt is voor dat doel.

Betrouwbaar betekent dat als iemand anders hetzelfde nog een keer zo zou onderzoeken en de omstandigheden zijn niet veranderd, dezelfde uitslag krijgt. Net zoals dat je een gerecht na kan maken met behulp van een recept.

Je begeleider zal je hierbij helpen en uitleggen hoe dit voor het vak dat jij gekozen hebt precies werkt.

De onderzoeksopzet is een superbelangrijk onderdeel van het profielwerkstuk. Dat is niet voor niks. Als je namelijk een goede opzet maakt, hoef je eigenlijk alleen nog maar uit te voeren wat je zelf hebt bedacht. Bovendien geef je richting aan je onderzoek met je [hoofdvraag](#) en [deelvragen](#).

Onderzoek

Als de onderzoeksopzet is goedgekeurd, voer je het onderzoek uit. Hiervoor maak je gebruik van de onderzoeksopzet, want daarin heb je beschreven hoe je de uitvoering van je onderzoek zult gaan doen.

Tijdens het hele onderzoek houd je alles bij in het [onderzoekslogboek](#). Hierin schrijf je elke keer op wat en wanneer je iets hebt gedaan tijdens het PWS.

Onderzoeksverslag

Onderzoek doen stopt niet bij het verzamelen van gegevens. Om tot een antwoord op je vragen te komen, moet je de gegevens overzichtelijk weergeven en analyseren. Je begeleider kan je hierbij helpen. Daarnaast wil je natuurlijk dat andere mensen jouw resultaten ook lezen en gaan gebruiken voor verder onderzoek. Daarom is een van de belangrijkste zaken bij het doen van onderzoek de presentatie van de resultaten.

Dit doe je in de vorm van een onderzoeksverslag. Hierin staat je onderzoeksopzet aangevuld met de resultaten van je onderzoek en de [conclusie](#) en discussie.

Een onderzoeksverslag heeft altijd vaste onderdelen en de onderdelen hebben een vaste volgorde.

Je begint met de [titelpagina](#). Hierop staat:

- De titel van je onderzoek/verslag
- De namen van de groepsleden met de klas
- De docent
- De datum waarop het onderzoek is uitgevoerd
- Het vak
- Een afbeelding

De [inhoudsopgave](#) komt na de titelpagina. Een goede inhoudsopgave is eenvoudig en bevat alleen de hoofdstukken met de paginanummers.

De [samenvatting](#) schrijf je pas als je de rest van het verslag geschreven hebt. De samenvatting zet je aan het begin van je verslag, omdat de bedoeling van een samenvatting is dat iemand die je verslag in handen krijgt aan het begin kan lezen wat voor onderzoek het is en wat de belangrijkste resultaten zijn. Je beschrijft in de samenvatting dan ook kort je onderzoek met de resultaten. Ook geef je je hypothese en je conclusie. Een samenvatting is zonder de rest van je verslag te lezen en te begrijpen. Een lezer die de samenvatting heeft gelezen, heeft een goed beeld van je onderzoek.

In de [inleiding](#) vertel je over het waarom van je onderzoek. Wat was de reden dat je dit onderzoek hebt gedaan? De inleiding bevat het theoretisch kader en de hoofd- en deelvragen. In de inleiding verwijst je naar de bronnen (met de [APA-stijl](#)) die je gebruikt hebt tijdens het onderzoek. Het theoretisch kader kun je overnemen uit je onderzoeksopzet.

Na de inleiding geef je eventueel de hypothese, waarbij je je baseert op de theorie die je beschreven hebt in de inleiding. Ook de hypothese heb je al bedacht in de onderzoeksopzet.

Daarna geef je de beschrijving van de onderzoeksmethode en de opzet van je onderzoek. Dit heb je al geschreven in de onderzoeksopzet.

De resultaten geef je overzichtelijk weer. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van tabellen en grafieken. Overleg met je begeleider wat voor jouw onderzoek de beste manier is om de resultaten te presenteren.

Uit de resultaten volgt de conclusie. De conclusie is gebaseerd op de gegevens die je in je onderzoek hebt verzameld en verwerkt. Je beschrijft de belangrijkste resultaten en vergelijkt deze resultaten met je hypothese. De conclusie geeft een antwoord op de onderzoeksvraag. In dit gedeelte mag je geen nieuwe informatie toevoegen om je conclusie te rechtvaardigen.

Tot slot kijk je nog terug op het onderzoek. Dit doe je in de discussie. In de discussie kijk je terug naar de conclusie. Was de hypothese juist? Klopt de uitkomst van het onderzoek met de verwachtingen die je op grond van de theorie had? Als het niet zo is dan is dit de plaats om te vertellen hoe dat komt. Heb je niet goed gemeten? En wat was daar de oorzaak van? Slechte/verkeerde meetinstrumenten, slordigheid of toch nog wat anders? Op dit soort vragen geef je een antwoord.

Je bespreekt hier ook wat je bij het herhalen van het onderzoek anders/beter zou gaan doen. Eventueel schrijf je op of er op jouw onderzoek een vervolg moet komen om je resultaten verder te verduidelijken. Je vertelt in de discussie niet hoe de samenwerking is verlopen.

Het volgende onderdeel zijn je bronnen. Onder dit kopje staan alle bronnen die je gebruikt hebt volgens de [APA-stijl](#).

Het onderzoekslogboek is altijd als bijlage bij het onderzoeksverslag gevoegd.

Een goed onderzoeksverslag heeft een verzorgde lay-out en is in correct Nederlands geschreven. Let daarbij op de zinsbouw en de juiste (werkwoord)spelling. In het theoretisch kader en de beschrijving van het onderzoek gebruik je niet de ik-vorm, wij-vorm of jij-vorm.

Plaatjes, diagrammen en tabellen voegen iets toe aan het verslag en zijn niet voor de 'fun' opgenomen. Illustraties, diagrammen en tabellen hebben een nummer en een ondertekening.

Presentatie

Als het onderzoek is uitgevoerd en het verslag is geschreven, wordt het tijd om na te denken over de manier waarop je je profielwerkstuk wilt presenteren. Dat kan je op verschillende manieren doen en dit zal nauw samenhangen met het onderzoek dat je hebt gedaan. Bespreek met je begeleider wat de beste vorm is in jullie geval. Denk eens aan iets origineels zoals een debat, een toneelstukje, een tentoonstelling, een beeldenverhaal, een gedicht, een lezing of een interview.

Tijdpad

Datum	Doel
Week van 30 november	Kick-off: "Wat is een profielwerkstuk?"
Week van 7 december	Indeling: Je geeft je partnerkeuze door, evenals een top 3 van vakken en onderwerpen. Uiterlijk 11 december via de link in magister
Week van 4 januari	Bekendmaking begeleiders
Week van 11 januari	Startgesprek: Je maakt kennis met de begeleider en kadert het onderwerp in
	Je zoekt informatie en formuleert hoofd- en deelvragen
Week van 1 februari	Begeleidingsgesprek-1: Je presenteert een ruwe opzet voor hoofd- en deelvragen, het type onderzoek en een aantal bronnen
	Je schrijft het theoretisch kader en de onderzoeksopzet
23 april	Inleveren: theoretisch kader en onderzoeksopzet
Week van 17 mei	Begeleidingsgesprek-2: Je presenteert je theoretisch kader en je onderzoeksopzet
	Je verbetert het theoretisch kader en de onderzoeksopzet.
24/25 juni PWS-dagen	Je voert het onderzoek uit.
Zomervakantie	
Week van 30 augustus	Begeleidingsgesprek-3: Je presenteert de stand van zaken van het onderzoek en de resultaten
	Je rondt het onderzoek af, werkt de resultaten uit, formuleert een conclusie en schrijft het verslag
1 november	Inleveren: Je levert de definitieve versie van het verslag in
	Je bereidt de presentatie voor
4 november	Presentatieavond: Je presenteert je onderzoek

Bijlage 1 De beoordelingsmatrix

Het PWS wordt beoordeeld op vier onderdelen: de onderzoeksopzet, het verslag, de presentatie en het proces. In totaal kun je 100 punten halen voor het PWS verdeeld over de verschillende onderdelen

De onderzoeksopzet wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Theoretisch kader (10 punten)
  - Minimaal 10 relevante wetenschappelijke artikelen
  - Correcte bronvermelding in de tekst en bronnenlijst
  - Belangrijkste begrippen en theorieën worden beschreven
  - Huidige stand van zaken wordt beschreven
  - Onderzoeksvraag volgt logisch uit het theoretisch kader en voldoet aan alle voorwaarden
  - Hypothese volgt logisch uit het theoretisch kader (indien van toepassing)
- Materiaal en methode (10 punten)
  - Methode is duidelijk beschreven en te volgen/na te doen voor iemand anders
  - De keuzes die gemaakt zijn voor het onderzoek zijn verantwoord
  - Er is een materiaallijst en deze is volledig
- Volledigheid (10 punten)
  - Alle onderdelen zijn aanwezig (doelstelling, theoretisch kader, onderzoeksvraag, hypothese, materiaal en methode, planning en taakverdeling, bronnenlijst)
  - De onderzoeksopzet ziet er verzorgd uit en de opmaak is eenduidig
  - De tekst is grammaticaal correct en bevat vrijwel geen spel- en taalfouten

Het verslag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Resultaten (10 punten)
  - De resultaten zijn overzichtelijk weergegeven in tabellen en grafieken
  - De analyse van de resultaten is op een correcte manier uitgevoerd
- Conclusie (5 punten)
  - De onderzoeksvraag wordt beantwoord op basis van de resultaten
  - De hypothese (indien aanwezig) wordt verworpen of aangenomen
- Discussie (10 punten)
  - De nauwkeurigheid van het onderzoek wordt beschreven
  - De betrouwbaarheid van het onderzoek wordt beoordeeld
  - De validiteit van het onderzoek wordt beoordeeld
  - Er worden tips gegeven voor vervolgonderzoek
- Volledigheid (5 punten)
  - Alle onderdelen zijn aanwezig (inleiding met de doelstelling, theoretisch kader, onderzoeksvraag, hypothese, materiaal en methode, resultaten, conclusie, discussie, bronnen, reflectie en logboek/labjournaal)

- De onderzoeksopzet ziet er verzorgd uit en de opmaak is eenduidig
- De tekst is grammaticaal correct en bevat vrijwel geen spel- en taalfouten

De presentatie wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Inhoud en structuur (5 punten)
  - De presentatie is degelijk voorbereid
  - De inhoud wordt helder gebracht
  - De presentatoren presenteren zich als deskundigen
  - ICT wordt goed gebruikt
  - De eventuele andere hulpmiddelen worden goed gebruikt en hebben een toegevoegde waarde
- Presentatie (10 punten)
  - De inleiding motiveert het publiek
  - Er wordt goed naar vragen en opmerkingen geluisterd
  - Er wordt interactie gezocht met het publiek
  - Er wordt levendig en enthousiast gepresenteerd
  - De presentatie wordt ondersteund door houding, mimiek en gebaar
  - Er wordt oogcontact met het publiek gemaakt
- Vervolgonderzoek (5 punten)
  - Er worden vervolgonderzoeken aangedragen voor de V5-leerlingen

Het proces wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Uitvoering van het onderzoek (10 punten)
  - Het onderzoek is uitgevoerd volgens de beschreven methode
  - Eventuele aanpassingen aan de methode zijn verantwoord
  - De uitvoering van het onderzoek is te volgen op basis van het logboek/labjournaal
- Zelfstandigheid (10 punten)
  - Er is indien nodig hulp gevraagd van de begeleider
  - Afspraken zijn nagekomen
  - Problemen zijn zoveel mogelijk zelfstandig opgelost

Bijlage 2 Checklisten

Hoofdvraag

Om goed te kunnen bepalen wat je hoofdvraag wordt, moet je eerst nadenken over het doel van het onderzoek. Beantwoord daarom eerst de volgende vragen:

- Wat is het onderwerp van het onderzoek?
- Wat is het doel van het onderzoek?

Een hoofdvraag voldoet aan de volgende eisen:

- het is geformuleerd als een vragende zin en eindigt dus met een vraagteken;
- de vraag kan niet worden beantwoord met 'ja' of 'nee';
- de vraag is gekoppeld aan de theorie;
- de afhankelijke en onafhankelijke variabele(n) zijn benoemd;
- de afhankelijke en onafhankelijke variabele(n) zijn meetbaar;
- de vraag is niet suggestief.

Deelvraag

Deelvragen gebruik je om je hoofdvraag te beantwoorden en staat hier niet los van.

Hypothese

Voor sommige onderzoeken kun je vooraf al een verwacht antwoord op de hoofdvraag geven: de hypothese.

Een goede hypothese voldoet aan de volgende eisen:

- de hypothese geeft een antwoord op de onderzoeksvraag;
- de hypothese bevat informatie uit de bronnen;
- in de hypothese staat waar je de informatie vandaan hebt.

Onderzoeksopzet

Een goede onderzoeksopzet bestaat uit de volgende onderdelen:

- het theoretisch kader: maakt duidelijk wat er al bekend is over het onderwerp;
- de hoofdvraag: maakt duidelijk naar welke uitkomst je op zoek gaat;
- de deelvragen: helpen bij het beantwoorden van de hoofdvraag;
- de hypothese: voorspelt de uitkomst van het onderzoek, met een onderbouwing (vraag bij je begeleider na of dit geldt voor jouw onderzoek!);
- de onderzoeksmethode: beschrijft wat je gaat onderzoeken en hoe je dit gaat doen. (vraag je begeleider welke onderzoeksmethoden passen bij jouw onderwerp);
- de planning: beschrijft vooraf welke stappen je tijdens het onderzoek gaat zetten.

Conclusie

Een goede conclusie bevat de volgende onderdelen:

- een verwijzing naar jouw onderzoeksresultaten;
- een vergelijking tussen de hypothese en de onderzoeksresultaten, waarna de hypothese wordt aangenomen of verworpen;
- een vergelijking tussen de onderzoeksresultaten en de bronnen die zijn gebruikt;
- een antwoord op de onderzoeksvraag.

Onderzoekslogboek

In het onderzoekslogboek schrijf je elke keer op wat je hebt gedaan en wanneer je dit hebt gedaan. Het is handig om het onderzoekslogboek bij te houden in een tabel:

Datum	Wie	Uitgevoerde werkzaamheden	Tijd

APA-stijl bronvermelding ¹

Verwijzingen in de tekst

In het theoretisch kader heb je beschreven welke informatie al bekend is over het onderwerp. Omdat dit niet jouw eigen informatie is, moet je aangeven waar je de informatie vandaan gehaald hebt. Dit doe je door achter de informatie tussen haakjes de achternaam van de auteurs en het jaar van publicatie te schrijven. Aan het eind van je verslag zet je dan alle informatie over de bron in de bronnenlijst.

Bronnenlijst

Elke bron die in het theoretisch kader wordt genoemd, staat ook in je bronnenlijst. De opmaak voor het vermelden van de bron is afhankelijk van het type van je bron:

- Boek:
Achternaam auteur, Initialen. (Jaar). Boektitel (editie). Stad, Land: Uitgever.
- Website:
Achternaam auteur, Initialen. (Jaar, dag maand). Artikeltitle [Type internetbron].
Geraadpleegd van <http://WebPagina>
- YouTube:
Achternaam auteur, Initialen. [nickname]. (Jaar, Dag maand). Titel video [YouTube]. Geraadpleegd van <http://WebPagina>
- Speelfilm of documentaire:
Achternaam producent, initialen. (Producent) & Achternaam regisseur, initialen. (Regisseur). (Jaar). Titel Film [Film]. Land: Naam studio.

---

¹ Dit is een samenvatting van Scribbr. Voor meer informatie zie: <https://www.scribbr.nl/category/apa-stijl/>